

STARPTAUTISKA KONFERENCE

CILVĒKDRŠĪBA UZ ŪDENS – VAI STRATĒGIJA VAR IZGLĀBT DZĪVĪBAS?

29. septembris

9.00

KLĀTIENĒ:

LU zinātņu centrs, Jelgavas ielā 3, Torņakalns, Rīga

TIEŠSAISTĒ:

PIETEIKTIES:

www.swimming.lv

RĪKO: Latvijas Peldēšanas federācija

SADARBĪBĀ AR:

FINANSIĀLI ATBALSTA:

LATVIJAS SPORTA FEDERĀCIJU PADOME

VIENNA INSURANCE GROUP

Izglītības un zinātnes
ministrija

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

PĒCKONFERENCES ZIŅOJUMS

STARPTAUTISKA KONFERENCE

29. septembris

CILVĒKDRŠĪBA UZ ŪDENS — VAI STRATĒGIJA VAR IZGLĀBT DZĪVĪBAS?

KLĀTIENĒ:

LU zinātņu centrs, Jelgavas ielā 3, Torņakalns, Rīga

REĢISTRĀCIJA UN DALĪBNIEKU IERAŠANĀS
KONFERENCES ATKLĀŠANA UN IEVADVĀRDI

DŽONS LĪČS / JOHN LEECH

ĪRIJAS ŪDENS DRŠĪBAS ASOCIĀCIJA / WATER SAFETY IRELAND / IZPILDDIREKTORS

NACIONĀLĀ NOSLĪKŠANAS PREVENCIJAS STRATĒGIJA ĪRIJĀ 2018-2027

/ IRELAND'S NATIONAL DROWNING PREVENTION STRATEGY 2018 TO 2027

EGILS GALAENS GJOLME / EGIL GALAAEN GJOLME

NORVĒGIJAS ZINĀTNES UN TEHNOĻIJU UNIVERSITĀTE / NORWEGIAN UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY / ASOCIĒTAIS PROFESORS

ŪDENS KOMPETENCE UN SKOLOTĀJU APMĀCĪBA NORVĒGIJĀ

/ WATER COMPETENCE AND TEACHER EDUCATION IN NORWAY

RĪTA VIENOLA / RIITTA VIENOLA

SOMIJAS LIETIŠKO ZINĀTNĀU UNIVERSITĀTES ARCADEA LEKTORE,
SOMIJAS PELDĒTAPMĀCĪBAS UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS FEDERĀCIJAS
/ FINNISH SWIMMING TEACHING AND LIFESAVING FEDERATION/
DRŠĪBAS UZ ŪDENS KOMISIJAS/ WATER SAFETY COMMISSION/ LOCEKLE,
EIROPAS STARPTAUTISKĀS DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS FEDERĀCIJAS /ILSE/ LOCEKLE

DRŠĪBA UZ ŪDENS UN NOSLĪKŠANAS PREVENCIJA SOMIJĀ

/ WATER SAFETY AND DROWNING PREVENTION IN FINLAND.

KIRSTI MAESEPA / KIRSTI MÄSEPP

MĀCĪES PELDĒT / LEARN TO SWIM
PROJEKTA VADĪTĀJA, IGAUNIJAS PELDĒŠANAS FEDERĀCIJAS PĀRSTĀVE

MĀCĪES PELDĒT — IGAUNIJAS VEIKSMES STĀSTS

/ LEARN TO SWIM — ESTONIAN SUCCESS STORY

ILONA ZUOZIENE / ILONA ZUOZIENE

MĀCĪES PELDĒT / LEARN TO SWIM /,
EKSPERTE, LIETUVAS SPORTA UNIVERSITĀTES ASOC. PROFESORE,
LIETUVAS PELDĒŠANAS FEDERĀCIJAS VICEPREZIDENTE

MILDA ŠEIBOKAITE / MILDA ŠEIBOKAITĒ

MĀCĪES PELDĒT / LEARN TO SWIM /,
PROJEKTA VADĪTĀJA,
LIETUVAS PELDĒŠANAS FEDERĀCIJAS PROJEKTU VADĪTĀJA

PREVENTĪVIE PASĀKUMI NEGADĪJUMIEM UZ ŪDENS / PREVENTIVE MEASURES FOR WATER ACCIDENTS

STARPTAUTISKA KONFERENCE

29. septembris

CILVĒKDROŠĪBA UZ ŪDENS — VAI STRATĒGIJA VAR IZGLĀBT DZĪVĪBAS?

KLĀTIENĒ:

LU zinātņu centrs, Jelgavas ielā 3, Torņakalns, Rīga

AIVARS PLATONOVS

LATVIJAS PELDĒŠANAS FEDERĀCIJAS PREZIDENTS

AR "STRAUSA STRATĒGIJU" NEPIETIEK

ZANE GEMZE

BIEDRĪBAS PELDĒT DROŠI DIBINĀTĀJA

ŪDENS KOMPETENČU PROGRAMMA KĀ DAĻA NO MĀCĪBU SATURA LATVIJĀ — AR KO SĀKT?

ROBERTS FŪRMANIS

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS DIENESTA ZEMGALES REĢIONĀLĀ CENTRA VADĪTĀJS,
LATVIJAS DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS ASOCIĀCIJAS PREZIDENTS

KĀ LATVIJAI IZKĻŪT NO SLĪCĒJU LIELVALSTS STATUSA

KRISTAPS SILIŅŠ

RADOŠĀS AĢENTŪRAS MCCANN GRUPA VADOŠAIS PARTNERIS

GALVA VIRS ŪDENS

RĪKO: **LPF** Latvijas Peldēšanas federācija

SADARBĪBĀ AR:

FINANSIĀLI ATBALSTA:

LATVIJAS SPORTA FEDERĀCIJU PADOME

VIENNA INSURANCE GROUP

Izglītības un zinātnes
ministrija

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

Konferenci finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas
piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Projekta nr.2020.LV/NVOF/MAC/088/06

Pēckonferenču ziņojums ir sagatavots projekta "Atbalsts LPF darbības stiprināšanai un
interesešu aizstāvībai cilvēkdrošības uz ūdens veicināšanas jomā".

Par ziņojuma saturu atbild biedrība «Latvijas Peldēšanas federācija»

#NVOfonds
www.swimming.lv
www.peldidrosi.lv

SATURS

IEVADVĀRDI.....	6
Igaunijā noslīkušo statistikā bērnu nav. Kā kaimiņvalstī īsteno Skandināvijas pieredzi?.....	7
Somijā vairāk nekā 76% bērnu un 68% pieaugušo māc peldēt	9
Visur, kur ir ūdens, var noslīkt! Noslīkšanas novēršanas stratēģija Īrijā	11
Ar peldētapmācību peldbaseinos nepietiek, liecina Norvēģijas pieredze – jāmacās peldēt dabā.....	14

IEVADVĀRDI

Cilvēka drošība, veselība un dzīvības saglabāšana ir neapstrīdams priekšnosacījums valsts izaugsmei. Tāpēc visaugstākajā līmenī ir svarīgi izprast to, kā mazināt noslīkušo skaitu Latvijā un vienlaikus – palielināt veselīgi nodzīvoto gadu skaitu. Konferencē *“Cilvēkdrošība uz ūdens. Vai stratēģija var izglābt dzīvības?”* mums pirmo reizi ir izdevies pulcēt ārvalstu ekspertus, lai iepazītos ar citu Eiropas valstu, tai skaitā mūsu kaimiņu, pozitīvo pieredzi cilvēku drošības uz ūdens veicināšanā, noslīkšanas risku mazināšanā un prevencijā.

Tomēr mūsu mērķis nav tikai iepazīt citu valstu praksi. Mūsu mērķis ir radīt apstākļus un iekustināt nepieciešamos valsts pārvaldes mehānismus, lai kopīgiem spēkiem samazinātu noslīkušo skaitu un veicinātu sabiedrības drošību, atpūšoties ūdens tuvumā.

Pasaules Veselības organizācijas *antireitingā* starp 183 pasaules valstīm Latvija ierindojas 37. vietā. Esam pirmie ne tikai ES, bet arī visā Eiropā. Salīdzinājumam – Norvēģija 156. vietā, Zviedrija 153. vietā, seko Somija 136. vietā, Igaunija 98. vietā un Lietuva 48. vietā. Mums ir ko mācīties no šīm valstīm.

Šobrīd valsts pārvaldē notiek darbs pie nozaru politikas plānošanas dokumentu izstrādes, kas noteiks vienotu valsts politiku un attīstības stratēģiju svarīgākajos mūsu dzīves jautājumos. Tā ir iespēja ieviest politiskus instrumentus un konkrētus darbības virzienus arī drošības uz ūdens jeb ūdens kompetences jomā. Šajā ziņojumā mēs esam apkopojuši spilgtākos ārvalstu ekspertu ziņojumus par viņu valstī īstenotajiem soļiem noslīkšanas mazināšanā. Mēs ļoti ceram, ka šī informācija atradīs dzirdīgas ausis un acis arī Latvijas valsts pārvaldes kabinetos.

Aivars Platonovs

Latvijas Peldēšanas federācijas prezidents

Igaunijā noslikušo statistikā bērnu nav. Kā kaimiņvalstī īsteno Skandināvijas pieredzi?

Igaunijā 2019. gadā noslika 35 cilvēki, tostarp nebija neviena bērna (salīdzinājumam Latvijā kopā vairāk nekā 96, šogad 101). Kopš 2018. gada no valsts budžeta peldēšanas pamatu apguvei tiek piešķirti 1,23 miljoni eiro. Igaunija seko Skandināvijas valstu piemēram un īsteno jau gadu desmitiem pārbaudītu pieredzi.

Par Igaunijas pieredzi konferencē "Cilvēkdrošība uz ūdens – vai stratēģija var izglābt dzīvības?", kas norisinājās Rīgā 29. septembrī, stāstīja Igaunijas peldēšanas federācijas pārstāve, projekta "Mācies peldēt" vadītāja Kirsti Maesepa (Kirsti Mäesepp).

Neskatoties uz to, ka skolās obligātās peldēšanas nodarbības Igaunijā notiek jau kopš 1967. gada, līdz 2014. gadam nebija vienotas izpratnes un apmācību programmas. Pētījumi liecināja, ka puse no aptaujātajiem peldēt neprot, savukārt no tiem, kas apliecināja, ka spēj peldēt, gandrīz 75% peldētprasmi apguvuši pašmācības ceļā vai vecāku vadībā. Jāņem vērā, ka mācēt peldēt tolaik nozīmēja spēt nopeldēt 25 metrus. 2013. gadā noslika 56 cilvēki, 2014. – 69 cilvēki.

2014. gadā tika sperti pirmie nopietnie soļi situācijas uzlabošanā, Igaunijas Peldēšanas federācijas paspārnē tika uzsākts projekts "Mācies peldēt".

2015. gadā sadarbībā ar peldēšanas treneriem, glābšanas uz ūdens dienestiem un Norvēģijas Peldēšanas federāciju, tika definēta vienota izpratne par peldētprasmi. Mācēt peldēt nozīmē spēt veikt sekojošu vingrinājumu kopumu: ielēkt ūdenī, nopeldēt 100 metrus uz krūtīm, ienirt un paņemt nogrimušu priekšmetu, 3 minūtes gulēt uz muguras un atpūsties, nopeldēt 100 metrus uz muguras un izkāpt no peldbaseina.

Igaunijā "mācēt peldēt" nozīmē spēt veikt sekojošu vingrinājumu kopumu: ielēkt ūdenī, nopeldēt 100 metrus uz krūtīm, ienirt un paņemt nogrimušu priekšmetu, 3 minūtes gulēt uz muguras un atpūsties, nopeldēt 100 metrus uz muguras un izkāpt no peldbaseina.

Šodien, saskaņā ar "Igaunijas sporta politiku līdz 2030. gadam", peldētapmācība ir iekļauta nacionālajā fiziskās audzināšanas mācību programmā. Peldētapmācības īstenošana ir Igaunijas Peldēšanas federācijas kompetencē.

Pamatskolā katram skolēnam jāapgūst visaptveroša peldētprasme, ieskaitot izpratni par drošību un atbildīgu rīcību pie un uz ūdens. **Apmācību programmā ir noteikta sistēma un definēti sasniedzamie rezultāti:**

- kursa apjoms 40 akadēmiskās stundas un apmācības sakums 1. klasē;
- peldēšanas treneri izmanto vienotu metodiku, kas iekļauj dažādus materiālus un mācību video;
- stundu vada viens peldēšanas treneris kopā ar skolotāju ne vairāk kā 12 bērniem, audzēkņi grupās tiek dalīti pēc prasmju līmeņiem;

- pirmās nodarbības treneris atrodas ar bērniem kopā ūdenī, un tikai, kad pilnībā apgūta konkrētā prasme, tiek mācīta jauna;
- pabeidzot trešo klasi, bērniem ir jāpeld peldēt.

Peldēšanas federācija programmas “Mācies peldēt” ietvaros izstrādā mācību materiālus, tostarp video formātā. Mācību procesā tiek izmantoti 94 izglītojoši video, kas ne tikai rāda, kā pareizi peldēt, bet arī māca drošas uzvedības pamatus atrodoties pie ūdens. Šodien bērni uztver informāciju dažādos veidos, tostarp vizuāli, tāpēc arī pareizu peldēšanu var palīdzēt apgūt īpaši veidota videomateriāla skatīšanās.

Federācijas atbildībā ir peldēšanas treneru apmācība. Visi pedagogi apgūst prasmes mācīt bērnus peldēt pēc vienotas sistēmas. Kopš 2014. gada programmas “Mācies peldēt” ietvaros apmācīti vairāk nekā 1250 peldēšanas treneri, līdz tam par tādiem tika uzskatīti vien 250.

Būtisks darbs notiek sabiedrības izglītošanas jomā. Rīkojot seminārus, tiek izglītotas atbildīgās amatpersonas pašvaldībās, skolu vadītāji un skolotāji. Izmantojot valsts piešķirtos līdzekļus, tiek organizētas visaptverošas sociālās kampaņas, to mērķis ir vairogt sabiedrības izpratni par peldētprasmi un drošību pie ūdens kopumā.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta vecāku izglītošanai, skaidrojot šķietami vienkāršas lietas – kas jāņem līdzi uz nodarbību peldbaseinā, kā atbalstīt bērnu un kā pareizi uzvesties.

Somijā vairāk nekā 76% bērnu un 68% pieaugušo māk peldēt

Somijā kopš 1996. gada tiek uzskatīts, ka cilvēks prot peldēt, ja spēj veikt 200 m, 50 m no tiem uz muguras. 76% bērnu 12 gadu vecumā un 68% pieaugušo Somijā spēj izpildīt šo nosacījumu. Lielākā daļa no visiem noslīkušajiem ir gados vecāki cilvēki, 2018. gadā tikai viens cilvēks bija jaunāks par 15 gadiem.

Ar Somijas pieredzi par cilvēkdrošību uz ūdens dalījās Somijas Peldētapmācības un Dzīvības glābšanas federācijas drošības uz ūdens komisijas locekle un Somijas Lietišķo zinātņu universitātes Arkada lektore Riita Vienola (Riita Vienola).

Somijā ūdensdrošība ir īpaši nozīmīga, jo iekšējie ūdeņi vien aizņem apmēram 18% no visas valsts teritorijas. Kopējais krasta līnijas garums sasniedz aptuveni 40 tūkstošus kilometru, kas gandrīz atbilst Zemes apkārtmēram pa ekvatoru. Vairāk nekā 217 tūkstoši privātas motorlaivas, jahtas un citi reģistrēti ūdens transportlīdzekļi kalpo kā ikdienas pārvietošanās līdzeklis vairāk nekā 187 tūkstošos ezeros un Baltijas jūrā starp vairāk nekā 76 tūkstošiem salu. Teju katram somam ir vasaras māja pie ūdens.

"Obligātā peldētapmācība skolās ir kopš 1970. gada. Tā tiek uzsākta pirmskolā un turpinās līdz 9. klasei. Kopš tā laika statistika noslīkušo ziņā ir samazinājusies par 60%. Biežāk noslīkst vecāki cilvēki, kuriem peldētprasme nav pietiekošā līmenī. Izstrādājot Nacionālo noslīkšanas novēršanas stratēģiju no 2021. līdz 2030. gadam, īpaša uzmanība tiek pievērsta iedzīvotāju izglītošanai vecumā virs 60 gadiem."

Ūdenspratības mācība

Katram bērnam ir tiesības uz peldētapmācību. Pamatuzdevumi visos vecumos ir vienādi – spēt peldēt, izdzīvot un palīdzēt citam, kas nonācis nelaimē

Jau 50 gadus 90% skolās bērniem vispārējās fiziskās audzināšanas programmā iekļauta obligātā peldētapmācība. "Katram bērnam ir tiesības uz peldētapmācību," stāsta Vienola. "Pamatuzdevumi visos vecumos ir vienādi – spēt peldēt, izdzīvot un palīdzēt citam, kas nonācis nelaimē."

Katrai vecuma grupai ir savi programmas apguves līmeņi, kas sasniedzami neatkarīgi no mācību stundu skaita. Bērniem peldēt māca tikai sertificēti peldēšanas skolotāji, kuri beiguši arī glābšanas instruktoru kursu. Apgūstot 100 stundu kursu programmu, pedagogs var mācīt peldēt. Somijā:

- 1.-2. klasē bērniem māca peldēšanas pamatelementus, justies droši ūdenī, iepazīstina ar dažādiem ūdenssporta veidiem;
- 3.-6. klasē tiek apgūtas prasmes, kas skolniekam ļauj ūdenī brīvi kustēties un izdzīvot;
- 7.-9. klašu audzēkņi pilnveido peldētprasmi un glābšanas iemaņas tiktāl, lai vienlaikus spētu peldēt, izdzīvot un palīdzēt citam, kas nonācis nelaimē.

Valstī ir vairāk nekā 250 dažādi peldbaseini, gandrīz visi ir pašvaldību īpašumā, līdz ar to tiek nodrošināta to pieejamība visām iedzīvotāju grupām. Ik gadu tos apmeklē 25 miljonus reižu. Papildu peldētapmācībai skolās peldbaseinos un pludmalēs pašvaldības, sporta klubi un citas nevalstiskās organizācijas piedāvā peldēšanas nodarbības. Tās iedzīvotājiem ir finansiāli pieejamas un notiek vakaros, brīvdienās, skolas brīvlaikā.

Noslīkšana ir novēršama

"Mēs uzskatām, ka katra iedzīvotāja peldētprasme ir panākumu atslēga. Laba peldētprasme un ūdenspratība neatkarīgi no gadalaika sniedz brīvību drošībai ūdenī, uz tā un pie tā. Katram iedzīvotājam ir tiesības izbaudīt ūdens priekus visos tā veidos," apgalvo R. Vienola.

Katra iedzīvotāja peldētprasme ir drošības uz ūdens panākumu atslēga

Būtisku lomu sabiedrības izglītošanā veic informatīvās kampaņas. Tās uzsver, ka noslīkšana vairumā gadījumā ir novēršama – vien jāmacās peldēt, jālieto drošības vestes un jākontrolē alkohola lietošana ūdens tuvumā.

Somijas Peldētapmācības un Dzīvības glābšanas federācijas pārziņā ir apmācība un ūdens drošība visas valsts līmenī. Tā dibināta 1956. gadā un apvieno 11 organizācijas, kas ik gadu veic ap 3000 peldēšanas skolotāju un glābēju apmācību. Peldēšanas skolotāji specializējas vispārējā peldētapmācībā, darbā ar zīdaiņiem un vingrošanā ūdenī, tostarp arī fizioterapijā. Glābējuursos apgūst specifiku darbam atklātos ūdeņos vai peldbaseinā. Tāpat federācija izstrādā dažādus noteikumus gan par drošu uzvedību pie ūdenstilpēm, gan tehniskās vadlīnijas būvniecībai, uzturēšanai un pārvaldīšanai.

Būtisks federācijas darbs tiek ieguldīts lobismā, dalībā dažādu likumu un noteikumu izstrādē.

Pagājušā gadsimta 30. gados Somijā ik gadu noslīka vairāk nekā 980 cilvēki. Sākot no 1975. gada kļuva pieejama peldētapmācība peldbaseinos un noslīkušo skaits samazinājās līdz 377 cilvēkiem. 2018. gadā noslīka 164 personas. Astoņi no desmit bija vīrieši, gandrīz katrs sestais noslīkšanas upuris bija 65 gadus vecs vai vecāks. Somijā biežākie noslīkšanas negadījumi notiek, nejauši iekrītot ūdenī, peldoties vai atrodoties laivā. Lielākā daļa nelaimes gadījumu notiek vietās, kur nav glābēju.

No visām ES valstīm saskaņā ar Eurostat datiem 2017. gadā visvairāk noslīkušo uz 100 000 iedzīvotāju bija Latvijā – 5,6, salīdzinājumam Somijā – 1,5.

Visur, kur ir ūdens, var noslīkt! Noslīkšanas novēršanas stratēģija Īrijā

Kopš 2003. gada Īrijas skolās papildu peldētapmācībai māca drošību uz ūdens. Bērni ūdenskompetenci apgūst gan teorētiskās, gan praktiskās nodarbībās. Būtiski, ka apmācību programmā iekļauti arī glābšanas pamati. Par ūdenskompetences apmācību bērni saņem sertifikātu, pērn tādi izsniegti 44 080 bērnu.

Īrijas pieredzē dalās Īrijas Ūdens drošības asociācijas (Water Safety Ireland) izpilddirektors Džons Līčs (John Leech).

Kopumā valstī ik gadu tiek apmācīti 1200 glābēju. Arī peldēšanas skolotāja vai trenera profesijas programmā kā obligāts iekļauts glābēja apmācības kurss. Glābšanas sports ir ieguvis popularitāti, to pierāda plaši apmeklētās 22 sacensības pērn. Salīdzinājumam, pirms 20 gadiem notika tikai viens šāds pasākums gadā. Glābšanas sportam ir vairākas disciplīnas – peldbaseinos un atklātajos ūdeņos, sacensības notiek dažādas vecuma un sagatavotības grupās – bērniem, jauniešiem, pieaugušajiem un profesionāļiem.

Katru gadu vasarā, divas nedēļas pirms skolēnu brīvlaika, tiek organizēta Nacionālā ūdens drošības nedēļa

Vasarā, divas nedēļas pirms skolēnu brīvlaika, tiek organizēta Nacionālā ūdens drošības nedēļa. Tās laikā valsts līmenī, iesaistot medijus, pastiprināti tiek atgādināti visi ar ūdensdrošību saistītie noteikumi. Par sabiedrībai pieejamiem pasākumiem un nodarbībām peldbaseinos rūpējas arī Īrijas amatieru peldēšanas asociācija "Īrija peld" (Swim Ireland). Tās stratēģiskajā plānā 2017-2021 definēti mērķi – izglītēt un peldēšanā iesaistīt visus Īrijas iedzīvotājus.

"Lielu uzmanību pievēršam drošības vestes lietošanai. Nereti noslīkst, jo, neskatoties uz peldētpasmi, cilvēki nonāk apstākļos, kad izšķiroša ir tieši glābšanas veste," stāsta Dž. Līčs. "Pirms 20 gadiem drošības vestes nelietoja vispār, taču, pateicoties informatīvajam darbam, šobrīd aptaujas rāda, ka 8 bērniem un 7 pieaugušajiem no 10 vestes lietošana ir pašsaprotama."

Publiskās vietās pie ūdens ir izvietotas drošības zīmes, informatīvi paziņojumi, peldvietas iezīmētas ar karogiem. Atkarībā no populārākās aktivitātes attiecīgajā vietā informācija pielāgota ģimenēm ar bērniem, kaitotājiem, laivotājiem u. c. Visā Īrijā pie ūdenstilpēm izvietoti vairāk nekā 60 tūkstoši peldriņķu.

"Kaut gan tie nav lēti un regulāri tiek sabojāti, glābšanas riņķi ir nepieciešami, jo tie glābj dzīvības," atzīst eksperts. Pēc aplēsēm vidēji 20-30 cilvēki gadā tiek izglābti, pateicoties brīvi pieejamam peldriņķim.

Nozagts riņķis ir nozagta dzīvība," uzsver eksperts, tāpēc peldriņķu zagļiem ir paredzēti bargi sodi, pat reāls cietumsods.

Viens no 5500 brīvprātīgo uzdevumiem ir apzināt un apsekot visas ūdenstilpes - upes, ezerus, karjerus, pludmales, publiskos baseinus, pat golfa laukumus, parku un tirdzniecības centru baseinus un strūklakas. Apkopojot rezultātus tiek publiskota drošo un nedrošo vietu pie ūdens karte.

"Atcerieties - visur, kur ir ūdens, var noslīkt!" atgādina Džons Līčs

Glābšanas darbi

Pērn pludmalēs, pateicoties glābēju darbam, tika izglābti 649 cilvēki, 4210 personām sniegta pirmā palīdzība, un ir aplēsts, ka novērsti 29 682 negadījumi.

"Bērnu nepieskatīšana ir liela problēma - 663 bērnus vecākiem atrast palīdzējuši pludmales glābēji. Katra bērna nāve ir vecāku neuzmanības vaina," uzskata asociācijas izpilddirektors.

Aizvien vairāk peldvietās tiek ieviestas mūsdienu tehnoloģijas - kameras, kas fiksē cilvēku zem ūdens un ziņo glābējiem. Tehnikas nodrošinājums ir būtisks, pirms 50 gadiem glābējiem bija pieejamas vien 14 glābšanas laivas, šodien glābšanas darbos Īrijā tiek izmantotas vairāk nekā 100 dažādas laivas, 4 helikopteri un citi tehniskie līdzekļi, kas būtiski uzlabo glābšanas darbus.

Vēsture

Īrijas Ūdens drošības asociācijas pirmsākumi meklējami 1945. gadā, un sākotnēji tā darbojās Īrijas Sarkanā krusta paspārnē, kad visos Īrijas apgabalos tika izveidotas vietējās ūdens drošības komitejas, izveidota glābēju apmācības programma un aizvien vairāk pludmalēs darbu sāka profesionāli glābēji. Tomēr tas nebija pietiekami, jo joprojām pārāk daudz cilvēku noslīka. 70. gadu sākumā gada laikā tika zaudētas vairāk nekā 200 dzīvības.

1971. gadā valsts līmenī tika nolemts izveidot Īrijas Ūdens drošības asociāciju, tās uzdevums bija pārraudzīt glābēju, peldēšanas treneru apmācību, īstenot prevencijas pasākumus. Lai realizētu izvirzītos mērķus, 30 peldbaseinu valstī bija nepietiekami, tāpēc tika uzsākta Peldbaseinu būvniecības programma. Šobrīd Īrijā ir 353 peldbaseini, un aptuveni puse no tiem ir valsts vai pašvaldību īpašumā.

1987. gadā Nacionālajā drošības padomē tika apvienotas ūdens, ceļu un ugunsdrošības organizācijas. Taču 10 gadus vēlāk, 1998. gadā, valsts budžetā ūdens drošības jautājumi atkal tika izdalīti atsevišķi.

"Bija nepieciešami 20 gadi, kamēr valsts līmenī tika izprasta ūdens drošības jautājumu nozīme, tas nebija viegls darbs," uzrunājot konferences dalībniekus atzina Džons Līčs. Kopš 1999. gada Īrijas Ūdens drošības asociācija darbojas patstāvīgi, tās darbības pamatprincipi ir nostiprināti likumā.

Asociācijas pamata finansējums - viens miljons eiro - tiek piešķirts no valsts budžeta līdzekļiem. Lai segtu visus izdevumus, tiek piesaistīti līdzekļi no pašvaldībām, sponsoriem, ziedojumiem. Ūdens drošības asociācijas padomes locekļus uz 3 gadiem ieceļ valdība un tas ir pilnas slodzes apmaksāts darbs. Organizācijas darbu visā valstī atbalsta tūkstošiem brīvprātīgo, sadarbības partneru vidū ir pašvaldības, ostu, ūdensceļu pārvaldes, krasta

apsardze, Jūras negadījumu izmeklēšanas padome, Iekšzemes makšķerēšanas asociācija, Īrijas jūras attīstības birojs, Jūras institūts, Transporta, tūrisma un sporta departaments, Jūras drošības direktorāts, Jūras izpētes birojs, Burāšanas asociācija, Īrijas jūras meklēšanas un glābšanas komiteja, Jūras zivju aizsardzības organizācija, Veselības un drošības organizācija, arī mediji un daudzi citi. "Sadarbība visiem, kas jebkādā veidā saistīti ar ūdeni, ir ārkārtīgi svarīga, tikai tā iespējams sasniegt mērķi," atzīst Dž. Līčs.

Uzziņai:

Īrija ir ūdeņiem bagāta – jūras krasts 3171 km, vairāk nekā 12 000 ezeru un 5 lielākās upes ir garākas par 1000 km. (Salīdzinājumam – Latvijā jūras krasta līnija ir 497 km un aptuveni 4050 ezeru). Kopējais iedzīvotāju skaits – nepilni 5 miljoni.

Ar peldētapmācību peldbaseinos nepietiek, liecina Norvēģijas pieredze – jāmacās peldēt dabā

Norvēģijas skolās bērni tiek sagatavoti dažādām situācijām, tāpēc peldēšanas un glābšanas mācības notiek ne tikai peldbaseinos, bet arī reālos apstākļos dabā. Mācības sākas ar peldēšanas apgušanu peldbaseinā un noslēdzas ar dzīvības glābšanu atklātos ūdeņos. Nodarbības notiek dažādās ūdenstilpēs, laikapstākļos un gadalaikos.

Norvēģijas pieredzi prezentē Norvēģijas Zinātnes un Tehnoloģiju universitātes asociētais profesors Egils Galaens Gjølme (Egil Galaaen Gjølme).

2019. gadā Norvēģijā noslīka 86 cilvēki – 72 vīrieši un 14 sievietes. Lielākā daļa, 51 cilvēks, bija vecumā virs 40 gadiem. Trīs bērni vecumā līdz 14 gadiem, jo skolas vecuma bērni mācās peldēt un apgūst drošību pie ūdens. 2020. gadā dzīvību zaudējuši 69 cilvēki, no tiem vien 8 sievietes. Iemesli, kāpēc vīrieši noslīkst vairāk, ir pārgalvība un alkohols.

Ir vairāki iemesli, kāpēc ne tikai jāmacās peldēt, bet arī jāpārziņo pareiza rīcība dažādās ūdenstilpēs, drošības pie ūdens pamati. Zinošs cilvēks nestandarta situācijā varēs izglābt sevi un palīdzēt citam. Valstī, kur jūras krasta līnija ir 21347 km (Latvijā 496 km), lielu daļu no ikdienas aizņem visdažādākās aktivitātes uz un pie ūdens. Spēja gan peldēt, gan rīkoties ūdenī ir vitāli svarīga prasme, kas skolā jāapgūst visiem bērniem un jauniešiem.

Norvēģijas Zinātnes un Tehnoloģiju universitātes asociētais profesors Egils Galaens Gjølme (Egil Galaaen Gjølme), uzrunājot konferences "Cilvēkdrošība uz ūdens – vai stratēģija var izglābt dzīvības?" dalībniekus, stāstīja: "Peldēšanas ir izdzīvošanas pamats vienmēr, kad ir saistība ar ūdeni. Taču, mācoties peldēt, norobežojamies no reālās vides. Cilvēki atpūšas, strādā, dzīvo pie ūdens.

Jau skolā visiem ir jāapgūst uzvedība atklātos ūdeņos, visos gadalaikos, dažādos apstākļos

Ar peldētapmācību peldbaseinos nepietiek

Norvēģijā obligātā peldētapmācība skolās tika ieviesta jau 20. gs. sešdesmitajos gados. Bērni iemācījās peldēt komfortablos apstākļos – peldbaseinos, taču izrādījās pilnīgi bezpalīdzīgi, nonākot atklātajos ūdeņos nereti skarbajos Norvēģijas laikapstākļos. Bērniem, vēlāk jauniešiem, pieaugušajiem nebija izpratnes par drošu atrašanos pie un uz ūdens ārpus siltā peldbaseina.

Kopš 2015. gada mācību programmā iekļauta ūdens kompetence, kas mācību gada laikā ietver arī piecas nodarbības dabā. Tiek pievērsta uzmanība prasmju attīstīšanai dažādās vidēs – mierīgos ūdeņos, krāčainās upēs, aukstā ūdenī, straumēs, uz slideniem akmeņiem, jūrā un citur.

"Katram jāzina, kādai jābūt uzvedībai visdažādākajos apstākļos. Iemācīties rīcību ārkārtas situācijās – sevi izglābt, ja esi iekritis aukstā ūdenī ar drēbēm vai ielūzis ledū, – var tikai caur personīgo pieredzi, piedzīvojot, sajūtot. Lai iegūtu šādu kompetenci, ir jāpraktizējas arī dabiskā un autentiskā vidē. Tas nozīmē tur, kur notiek visvairāk negadījumu," pārliecināts ir E. G. Gjolme.

Mācībās tiek imitētas dažādas situācijas, piemēram, ja nonāc krāčainā, straujā upē vai iekrīti ūdenī no liela augstuma – tilta. Tiek organizētas nodarbības ziemā, aizsalušā ūdenstilpē, kur mācās, kā izklūt no ūdens, ja esi ielūzis ledū. Tāpat bērniem tiek mācīts uzvilkt hidrotērpus, peldēšanas, glābšanas vestes, izprast kādu drošību sniedz papildu inventārs. Sasniedzamie rezultāti ūdens kompetences apguvē:

- pēc ceturtās klases bērns spēj nopeldēt 200 metrus uz vēdera un uz muguras, veic ķermeņa rotāciju ūdenī, trīs minūtes peld un spēj ienirt;
- pēc septītās klases skolēni izprot drošu atrašanos pie un uz ūdens, piemēram, ar laivu, dažādos laika apstākļos;
- pēc desmitās klases skolēni spēj peldēt dažādos stilos, kā arī spēj novērtēt riskus, izglābt citu cilvēku un sniegt pirmo palīdzību.

Latvijas Peldēšanas
federācija